

YENİÇAĞ FELSEFESİ TARİHİ
-METİNLERLE-

YAYIN NO: 900

YENİÇAĞ FELSEFESİ TARİHİ -METİNLERLE-
Prof. Dr. H. Ömer Özden - Prof. Dr. Osman Elmalı

© Bilge Kültür Sanat Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Sertifika No: 50417

1.-4. Basımlar: Arı Sanat Yayınevi 2012-2016
Bilge Kültür Sanat'ta 1. Basım: Kasım 2018
4. Basım: Ekim 2021

ISBN: 978 - 605 - 7931 - 00 - 9

Editör: *İsmail Turan*

Kapak: *Kenan Özcan*

Sayfa Düzeni: *Nurel Naycı*

Baskı-Cilt: *Çevik Matbaacılık*

Davutpaşa Cad. Besler İş Merkezi No: 20/18-19 Topkapı / İstanbul

Tel: (0212) 501 30 19

Kapak Baskı: *Saner Matbaacılık*

BİLGE KÜLTÜR SANAT

Nuruosmaniye Cad. Kardeşler Han No: 1 Kat: 1 34110 Cağaloğlu / İstanbul

Tel: (0212) 520 72 53 (Pbx) Faks: (0212) 511 47 74

bilge@bilgeyayincilik.com www.bilgeyayincilik.com

YENİÇAĞ FELSEFESİ TARİHİ

-METİNLERLE-

-Genişletilmiş ve gözden geçirilmiş yeni basım-

Prof. Dr. H. ÖMER ÖZDEN
Prof. Dr. OSMAN ELMALI

H. Ömer Özden

Ömer Özden, 1962 yılında Erzurum'da doğdu. İlk ve ortaokuldan sonra 1979 yılında Erzurum Lisesi ve 1985 yılında da Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Aynı yıl bu fakültede akademik hayata giren Özden, 1991 yılında Felsefe Tarihi alanında doktorasını tamamladı. 1993'te Yardımcı Doçent, 2002 yılında Doçent ve 2007 yılında da Profesör oldu.

Evli ve iki çocuk babası olan Ömer Özden'in ulusal ve uluslararası dergilerde yayımlanmış çok sayıda makalesi, ulusal ve uluslararası sempozyumlarda sunduğu bildirileri, gazete ve dergilerde yayımladığı pek çok deneme, eleştiri ve sanat yazılarının yanında yayımlanmış 13 kişisel, 4 ortak kitabı bulunmaktadır.

Yayımlanmış Kişisel Kitapları:

- *İbni Sina-Descartes/Metafizik Bir Karşılaştırma*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1996; 2. Baskı, 2015, 3. Baskı, 2018.
- *Estetik ve Tarih Felsefesi Açısından Yahya Kemal*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001.
- *Aşk'la (Aşk Felsefesi)*, Arı Sanat Yayınevi, İstanbul, 2007, 2. Baskı, 2012.
- *Bir İnanç ve Kültür Terkipçisi Yahya Kemal*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2011; 2. Baskı, 2013; 3. Baskı, 2016.
- *Erzurum'da Ramazan*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2013; 2. Baskı, 2015, 3. Baskı, 2018.
- *Türk Düşünce Tarihi*, Arı Sanat Yayınevi, İstanbul, 2014; 2. Baskı, 2015.
- *Yaratıcı Aşk*, Dönem Yayıncılık, İstanbul, 2016.
- *Naim Hoca-Halk Adamı, Din Adamı, Millet Adamı*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2015 , 2. Baskı, 2018.
- *Naim Hoca*, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum, 2015.
- *Ve Aşk, Aşk'la* kitabının Farsçaya tercümesi, Reha Endişan Yayınevi, Tahran, 2015.
- *Rüşti Mızrak Şiir Defteri*, Arı Sanat Yayınevi, İstanbul, 2015, (Şenol Mızrak-İsmail Bingöl-Ali Kurt ile birlikte)
- *Ahîlik ve Erzurum*, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul, 2017.
- *İslâm Felsefesi Tarihi*, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul, 2017, 3. Baskı, 2018.
- *Tarihin Estetik Yankısı-YAHYA KEMAL*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2018.

Osman Elmalı

Osman Elmalı, 1968'de Erzurum'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Erzurum'da tamamladıktan sonra, Konya'da başladığı yükseköğrenimini, Erzurum'da Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde 1991 yılında tamamladı. İki yıl Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda öğretmenlik yaptıktan sonra, 1994 yılında Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe Tarihi Anabilim Dalı'nda Araştırma Görevlisi olarak çalışmaya başladı. 2001 yılında doktora çalışmasını tamamlayıp aynı yıl Yardımcı Doçent, 2008 yılında Doçent ve 2013 yılında da Profesör oldu.

Yayımlanmış üç kişisel, üç ortak kitabı ve çok sayıda makalesi bulunan Prof. Dr. Osman Elmalı, 2016 yılında Spor Bilimleri Fakültesi Dekanlığı'na atandı. 2018 yılında bu görevinden ayrılan Elmalı, halen İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Felsefe Tarihi Ana Bilim Dalı'nda öğretim üyeliğini sürdürmektedir. Elmalı, evli ve üç çocuk babasıdır.

Yayımlanmış Kişisel Kitapları:

- *Bertrand Russell'da Ahlak Felsefesi*, Ataç Yayınları, İstanbul, 2005.
- *George Edward Moore'da Etik*, Arı Sanat Yayınları, İstanbul, 2007.
- *Ömer Nasuhi Bilmen'de Dini Ahlak*, Arı Sanat Yayınları, İstanbul, 2013.

İki Yazarın Ortak Çalışmaları:

- *İlkçağ Felsefesi Tarihi*, ilk 5 baskı Arı Sanat Yayınları, 2012-2016, İstanbul; son 2 baskı Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul, 2017, 2018.
- *Yeniçağ Felsefesi Tarihi*, Arı Sanat Yayınları, 6. Baskı, İstanbul, 2017
- *Erzurum'da Gizli Kalan Cinis Köyü Mezar Taşları*, H. Ömer Özden-Yusuf Bilen-Ali Kurt-İsmail Bingöl, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum, 2017.

İÇİNDEKİLER

YENİ BASKIYA ÖNSÖZ.....	11
ÖNSÖZ.....	13
GİRİŞ.....	15

RÖNESANS FELSEFESİ

Ortaçağ ile Rönesans Arasında Bir Karşılaştırma.....	23
Rönesans Felsefesi'nde Önemli Akımlar ve Temsilcileri.....	28
Hümanizm.....	28
Francesco Petrarca.....	29
Hayatı ve Eserleri.....	29
Felsefesi.....	30
<i>Okuma Parçası</i>	31
Nicolo Machiavelli.....	32
Hayatı ve Eserleri.....	32
İnsan Anlayışı.....	33
Michel de Montaigne.....	34
Hayatı ve Eserleri.....	34
Felsefesi.....	35
<i>Okuma Parçası</i>	36
Rönesans'ın Diğer Akımları.....	36
Platonizm.....	36
Aristotelizm.....	38
Atomizm.....	38
Şüphecilik (Septisizm).....	39
Rönesans'ta Din Anlayışları.....	39
Reform Hareketi.....	39
Martin Luther.....	40
<i>Okuma Parçası</i>	44
Deizm-Doğal Din.....	47
Lelio Socianus.....	48
Jean Bodin.....	49
Hayatı ve Eserleri.....	49
Felsefesi.....	49
<i>Okuma Parçası</i>	50

Herbert of Cherbury.....	53
Hayatı ve Eserleri.....	53
Felsefesi.....	53
Rönesans'ta Devlet Felsefeleri.....	54
Rönesans'ta Siyaset Felsefesi ve Temsilcileri.....	55
Nicolo Machiavelli.....	55
<i>Okuma Parçası</i>	59
Jean Bodin.....	61
<i>Okuma Parçası</i>	61
Hugo Grotius.....	63
Hayatı ve Eserleri.....	63
Felsefesi.....	64
<i>Okuma Parçası</i>	68
Rönesans ve Demokrasi.....	69
Ütopik Devlet Nazariyeleri.....	70
Thomas More.....	70
Hayatı ve Eserleri.....	70
Felsefesi.....	71
<i>Okuma Parçası</i>	72
Tommaso Campanella.....	74
Hayatı ve Eserleri.....	74
Felsefesi.....	75
<i>Okuma Parçası</i>	77
Francis Bacon.....	78
Hayatı ve Eserleri.....	78
Felsefesi.....	79
<i>Okuma Parçası</i>	80
Rönesans'ın Bilim ve Doğa Anlayışı.....	81
Bilim ve Doğa Felsefeleri.....	81
Nicolaus Cusanus.....	84
Hayatı ve Eserleri.....	84
Bilimi ve Felsefesi.....	85
Leonardo da Vinci.....	86
Hayatı ve Eserleri.....	86
Bilimi ve Felsefesi.....	87
<i>Okuma Parçası</i>	88
Paracelsus.....	89
Hayatı ve Eserleri.....	89
Bilimi ve Felsefesi.....	90

Nicolaus Copernicus.....	91
Hayatı ve Eserleri.....	91
Bilimi ve Felsefesi.....	93
<i>Okuma Parçası</i>	96
Tycho Brahe.....	97
Hayatı ve Bilim Anlayışı.....	97
Giordano Bruno.....	99
Hayatı ve Eserleri.....	99
Bilimi ve Felsefesi.....	100
Johannes Kepler.....	103
Hayatı ve Eserleri.....	103
Bilimi ve Felsefesi.....	104
Galileo Galilei.....	105
Hayatı ve Eserleri.....	105
Bilimi ve Felsefesi.....	106
<i>Okuma Parçası</i>	108
Francis Bacon.....	111
Bilimi ve Felsefesi.....	111
İdoller Teorisi.....	111
Tümevarım Yöntemi.....	113
Manevi Bilimler Öğretisi.....	115
<i>Okuma Parçası</i>	115

ON YEDİNCİ YÜZYIL FELSEFESİ

On Yedinci Yüzyıl Filozofları.....	121
René Descartes.....	121
Hayatı ve Eserleri.....	121
Yöntemi.....	123
Matematik Yöntemi Felsefeye Uygulaması.....	124
Bilgi Teorisi ve Metafiziği.....	125
Sonsuz Cevher Olarak Tanrı.....	128
Sonlu Cevher Olarak Madde.....	131
Sonlu Cevher Olarak Ruh.....	133
Felsefeye Bakışı ve Ahlak Felsefesi.....	139
<i>Okuma Parçası</i>	141
Jansenizm.....	147
Blaise Pascal.....	148
Hayatı ve Eserleri.....	148
Felsefesi.....	149
<i>Okuma Parçası</i>	151

Isaac Newton.....	154
Hayatı, Eserleri ve Bilimi.....	154
<i>Okuma Parçası</i>	156
Pierre Bayle.....	158
Hayatı ve Eserleri.....	158
Felsefesi.....	158
<i>Okuma Parçası</i>	159
Thomas Hobbes.....	161
Hayatı ve Eserleri.....	161
Felsefesi.....	162
Bilgi Felsefesi.....	162
Devlet Felsefesi.....	163
<i>Okuma Parçası</i>	165
Cartesianizm.....	168
Occasionalistler.....	168
Arnold Geulincx.....	168
Hayatı ve Eserleri.....	168
Felsefesi.....	169
Nicolas Malebranche.....	171
Hayatı ve Eserleri.....	171
Felsefesi.....	172
Bilgi Teorisi.....	173
Ahlak Anlayışı.....	174
<i>Okuma Parçası</i>	175
Baruch Spinoza.....	178
Hayatı ve Eserleri.....	178
Yöntemi.....	179
Metafiziği.....	180
Zorunlu Çıkarımlar (Dedüksiyonlar).....	181
Cevher Öğretisi.....	181
Sıfat Öğretisi.....	184
Tavır Öğretisi.....	187
Bilgi Teorisi.....	188
Psikolojisi.....	191
Ahlak Anlayışı.....	192
Devlet Anlayışı.....	194
<i>Okuma Parçası</i>	196
Gottfried Wilhelm Leibniz.....	202
Hayatı ve Eserleri.....	202
Yöntemi.....	203
Bilgi Teorisi.....	204

Metafiziği.....	209
Doğa Anlayışı.....	212
Ruh Anlayışı.....	215
Ahlak Öğretisi.....	215
Din Felsefesi.....	217
<i>Okuma Parçası</i>	220

ON SEKİZİNCİ YÜZYIL AYDINLANMA FELSEFESİ

On Sekizinci Yüzyıla Aydınlanma Çağı Denilmesinin Nedenleri.....	225
Aydınlanmanın Önemli Filozofları.....	228
İngiliz Aydınlanmacıları.....	228
John Locke.....	228
Hayatı ve Eserleri.....	228
Bilgi Teorisi.....	229
Doğuştan Fikirler.....	230
Duyumlar.....	231
Fikirler ve Nitelikler Anlayışı.....	233
Sebeup-Sonuç Düşüncesi.....	235
Locke'da Nominalizm.....	236
Bilginin Değeri Problemi.....	237
Siyaset Öğretisi.....	239
Eğitim Anlayışı.....	243
<i>Okuma Parçası</i>	244
George Berkeley.....	248
Hayatı ve Eserleri.....	248
Felsefesi.....	249
<i>Okuma Parçası</i>	253
David Hume.....	256
Hayatı ve Eserleri.....	256
Bilgi Teorisi.....	257
Fikirlerimizin Kaynağı ve Çeşitleri.....	257
Nedensellik Eleştirisi.....	259
Bilgi-Cevher İlişkisi.....	261
Tanrı ve Din Anlayışı.....	263
Ahlak ve Siyaset Anlayışı.....	264
<i>Okuma Parçası</i>	265
Fransız Aydınlanmacıları.....	269
Etienne Bonnot de Condillac.....	269
Hayatı ve Eserleri.....	269
Felsefesi.....	270
<i>Okuma Parçası</i>	272

Jean Jacques Rousseau.....	276
Hayatı ve Eserleri.....	276
Eğitim Anlayışı.....	278
Toplum Felsefesi.....	283
<i>Okuma Parçası</i>	286
Voltaire.....	289
Hayatı ve Eserleri.....	289
Felsefesi.....	290
<i>Okuma Parçası</i>	293
Alman Aydınlanmacılığı.....	294
Christian Thomasius.....	294
Christian Wolf.....	295
Kant ve Alman İdealizmi.....	297
Immanuel Kant.....	297
Hayatı ve Eserleri.....	297
Kant'ın Felsefesine Verilen İsimler.....	300
Kant'ın Eleştirel Felsefesi.....	302
Bilgi Anlayışı.....	302
Transcendental Estetik (Duyarlılığın Eleştirisi).....	306
Transcendental Mantık (Zihnin Eleştirisi).....	309
Transcendental Analitik.....	309
Transcendental Diyalektik (Metafiziğin Eleştirisi).....	312
Ahlak Anlayışı.....	314
Estetik Anlayışı.....	319
<i>Okuma Parçası</i>	322
Aydınlanmanın Üzerinde Durduğu Bazı Problemler.....	326
Din.....	326
Ahlak.....	330
Genel Olarak Aydınlanmanın Sonuçları.....	335

MATERYALİST FELSEFE VE TEMSİLCİLERİ

İngiliz ve Fransız Materyalistleri.....	337
La Mettrie.....	338
<i>Okuma Parçası</i>	339
d'Holbach.....	340
<i>Okuma Parçası</i>	341
Ansiklopedistler.....	343
KAYNAKLAR.....	345

YENİ BASKIYA ÖNSÖZ

Okuyucularımızın teveccühleri ve ilgisiyle *Yeniçağ Felsefesi Tarihi* kitabımızın yeni baskısı, Bilge Kültür Sanat Yayınevi'nden çıkmış bulunuyor. Bu yeni baskıyı hazırlarken, önceki baskılarda dikkatimizden kaçan bazı aksaklıkları düzelterek, olabildiğince hatadan arındırılmış bir kitapla okurlarımıza ulaşmayı gaye edindik. Önceki baskılarda bulunmayan J. J. Rousseau'yu da ekleyerek eksikimizi gidermeye çalıştık. Sonraki baskılarda mevcut noksanlıkları da gidermeyi amaçlamaktayız. Bu yeni baskının da felsefeye ilgi duyanlarca olumlu karşılanacağını ümit ediyoruz.

Erzurum 2018

Prof. Dr. H. Ömer Özden - Prof. Dr. Osman Elmalı